

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi
The Journal of International Social Research
Volume: 3 Issue: 12 Summer 2010

WALEY, Muhammad Isa (1998). *Supplementary Handlist of Persian Manuscripts (1966-1998)*, London: The British Library, X+114 s., ISBN: 0 7123 4614 7.

Yakup POYRAZ*

The British Library, Oriental and India Office (İngiltere Ulusal Kütüphanesi, Doğu ve Hindistan Ofisi) koleksiyonuna ait bu katalog eser, Kütüphanenin Farsça ve Türkçe el yazmaları bölüm sorumlusu Dr. Waley¹ tarafından derlenmiştir ve dili İngilizce'dir.

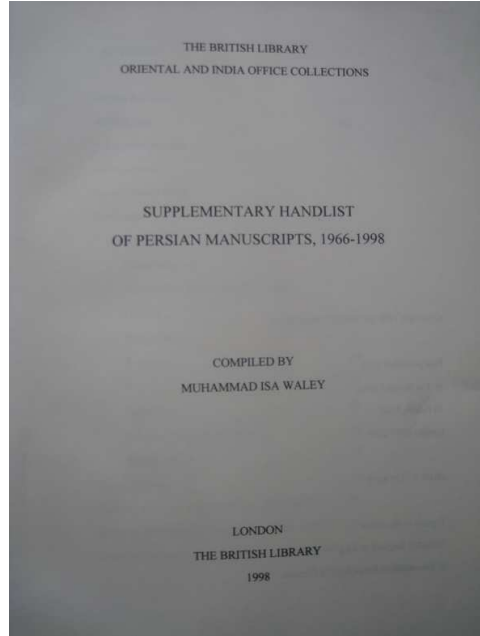
Doğu ve Hindistan Ofisi'nde Farsça ve Türkçe el yazma eserlerle ilgili çeşitli aralıklarla katalog çalışmaları yapılmıştır. İlk olarak 1896 yılında Charles Rieu tarafından Farsça yazmalarla ilgili katalog hazırlanmıştır. En son olarak 1998 yılında, önceki birkaç çalışmayı da içine alacak şekilde, Dr. Waley tarafından bu katalog çalışması bir kitap olarak ortaya konmuştur. Bu çalışmada irili ufaklı üzerinde çalışılmış ve tanıtımı yapılmış toplam 262 adet yazma vardır.

Her ne kadar bu katalogda yalnızca Farsça yazmalar derlenmişse de, eserlerin birçoğunun menşeinin Osmanlı coğrafyası olduğu görülür. Ayrıca yazarlar arasında hiç de azımsanmayacak derecede Türk şair ve yazarlar vardır. Zaten kimi yazmalarda Farsça ile birlikte Osmanlı Türkçesi ve Arapça yan yana kullanılmıştır. Örneğin bazı divan mecmualarında birkaç Türkçe divan yanında birkaç da Farsça divan olabilmektedir (Add. 7930; Türkçe divan mecmuası içinde Nazirî Tusî'nin Farsça Divanı yer alır.) Ayrıca birçok Türkçe divanda (ör: Nedim Divanı, Or. 2836) şairler, Arapça ve Farsça şiirler de yazdıklarından Farsça şiirler veya divanlar bölüm olarak Farsça kataloglarda da gösterilmiştir.

Dolayısıyla bu katalogdaki yazmalar, Fars Dili ve Kültürü bölümleri için doğrudan; Divan Edebiyatı ve dil çalışmaları için de dolaylı olarak önemli birer kaynaktır diye düşünüyoruz.

Bu bağlamda eserde adı geçen ve dikkatimizi çeken birkaç yazmayı örnek olarak gösterebiliriz:

- Heşt Behişt, İdris-i Bitlisî, Or.15400 (Osmanlı sultanlarını anlatan bir eser.)
- Tuhfe-i Şâhidî, İbrahim Şâhidî, Or.7001 (Farsça-Türkçe lügat)
- Turkî Mizân, Mir Seyyid Hüseyin, Add.18103 (Çağatayca- Farsça lügat)
- Na't-ı Şerîf-i Fahr-i Kâinât, Nâbî, Or.7162 (Nâbî'den Farsça bir na't)

* Dr., MEB Londra Eğitim Müşavirliği, yakuppoyraz46@hotmail.com

¹ Bilgi ve irtibat için <http://www.bl.uk/reshelp/findhelprestype/manuscripts/ttmanuscripts/index.html> internet adresi ziyaret edilebilir.

Eser; önsöz, açıklamalar, kısaltmalar bölümüyle başlar. Bu bölüm, asıl metne dahil değildir. Daha sonra asıl metin olarak katalog ve indeks bölümü yer alır.

Katalog bölümünde Dr. Waley, yazmaları konularına göre tasnif etmiş, bunları çeşitli başlıklar altında toplamıştır:

İslam

Diğer Dinler

Felsefe, Ahlak ve Devlet Yönetimi

Tarih

Biyografi

Bilimler

San'at

Dil

Edebiyat ve Edebiyat Teorileri

Bibliyografya

İslam başlığı altında Farsça kaleme alınmış Kur'an meal ve tefsirleri, hadisler, dinin genel nitelikleri ve esasları, dua, ibadetler ve tasavvuf öğretisi;

Diğer Dinler başlığı altında Hinduizm, Musevîlik, Bektaşîlik, Hurufîlik, ve Bahâîlik;

Felsefe, Ahlak ve Devlet Yönetimi başlığı altında ahlak ve devlet yönetimi;

Tarih başlığı altında tarihî metinler, mektuplar, fermanlar, kanunnameler, vakıfnameler

Biyografi başlığı altında evliya ve şura tezkireleri, siyer-i nebiler;

Bilimler başlığı altında matematik, astronomi, astroloji, kozmoğrafya, coğrafya, tıp, biyoloji, veterinerlik ve mühendislik;

San'at başlığı altında okçuluk, müzik, kehanet, fizyonomi;

Dil başlığı altında; gramer, lügat ve sözlükler;

Edebiyat ve Edebiyat Teorileri başlığı altında; Külliyatlar, divan şiirleri, mesneviler, antolojiler, muhtelif seçkiler (kıt'alar, rubailer, gazeller, müfredler), Pers-Yahudi edebiyatı, belagat ve edebiyat teorileri, süslü nesir, hikaye, fabl ve anekdotlar

Bibliyografya başlığı altında; fihristler ve kataloglar vb. alt başlıklar yoluyla eserler konularına ve içeriklerine göre değerlendirilmiştir.

Son olarak **indeks** bölümü; *başlıklar indeksi, yazarlar ve çevirmen adları indeksi, şahıs adları indeksi ve el yazması numaraları indeksi* olarak dört parçadan oluşmuştur.

Geçmişten geleceğe köprüler kuran yazmalar, sadece yazıldığı yerlerde kalmamış, dünyanın her tarafına dağılmıştır. Nerede olursa olsun itina ile bakılması, korunması, derlenmesi ve katalog çalışmalarının yapılması, bu nadide eserlerin değerine değer katmaktadır.